

Kvittering på innsendt hørings svar på Høring NOU 2023:14 - Forsvarskommisjonen av 2021 - Forsvar for fred og frihet

Høringens saksnummer: 2023/749

Høring: Høring NOU 2023:14 - Forsvarskommisjonen av 2021 - Forsvar for fred og frihet

Levert: 08/30/2023 12:55:00

Svar type:

Jeg svarte som: Kommune

Avsender: Hålogalandsrådet IPR og Midt-Troms regionråd

Kontaktperson: Ingeborg Johnsen

Kontakt e-post: ingeborg@halogalandsradet.no

Hålogalandsrådet og Midt-Troms regionråd er interkommunale politiske råd som sammen representerer 17 kommuner i Midt-Troms, Sør-Troms og Ofoten. Sammen utgjør de 17 kommunene et viktig og allsidig område for nasjonal og alliert forsvarsaktivitet. Regionen er vert for viktige avdelinger fra Hæren, Luftforsvaret, Sjøforsvaret, Heimevernet og Spesialstyrkene.

Regionen er utpekt som et strategisk mottaks- og operasjonsområde for egne og allierte styrker med store øvingsområder, logistikkmessige fortrinn med nasjonale flyplasser med, europaveier, tilknytning til jernbanenettet, viktige havner. Regionen har 92 000 innbyggere.

Høring NOU 2023:14 Forsvarskommisjonen av 2021 – Forsvar av fred og frihet

Vi er enige i kommisjonens vurderinger og støtter et bredt forsvarsforlik. Vi mener det er viktig at det prioriteres tilstrekkelig med midler til å gjennomføre et taktskifte i Forsvaret og at det umiddelbart iverksettes tiltak og handling.

Vi ber om:

· **En umiddelbar styrking av Forsvaret gjennom reell økonomisk prioritering**

- Det må prioriteres midler til tiltak i statsbudsjettet for 2024,
- Kostnadskrevende investeringer må ikke lengre skyves i tid
- Forsvarskommisjonen ber om styrking i antall milliarder – vi støtter dette

· **Beredskap må bygges i fred**

- Beredskap avhenger av at det bor folk i nord – folk er beredskap.
- Forsvaret må benytte nordnorsk næringsliv slik at det sivile samfunnet kan bidra ved krise og krig. Dette må gjelde både generelle innkjøp og forsvarspesifikke innkjøp (leverandørutviklingsprogram).
- Beredskap er avhengig av gode ledelsesstrukturer. Vi anbefaler etablering av Forsvarets operative logistikkledelse og et ledessenter for den sivile delen av Totalforsvaret i nord.

· **Personell- og kompetanseløft som ivaretar demografiske trender og teknologisk utvikling**

- Det må etableres insentiver for å rekruttere og beholde personell i nord. Herunder beredskapstillegg, karrieremuligheter, nedskrivning av boliglån og forbedring av Forsvarets boliger.
- Etablere militær utdanning i nord

- Konkretisere samarbeidsavtaler mellom sivile utdanningsinstitusjoner og Forsvaret

· **Totalforsvaret**

- Beredskap må bygges der beredskap skal brukes.

- Forsvarets innkjøp og kontrakts strategier må sikre utvikling av nordnorsk kompetanse og tjenester. Næringslivet vil ikke være der ved krise og krig hvis det ikke benyttes i fred.

- Totalforsvarets beredskap må styrkes gjennom tettere samarbeid mellom kommuner, Forsvaret og andre aktører

En ny tid

Vi støtter beskrivelsen av den sikkerhetspolitiske situasjon i vår del av verden og behovet for både umiddelbart og på sikt å styrke Forsvaret. Det er behov for en umiddelbar, reell styrking av Forsvaret.

Forsvarskommisjonens anbefalinger viser en god og farbar vei, vi må være villige til å prioritere tilsvarende.

Denne og tidligere regjeringer har ved kommisjoner og utvalg synliggjort de demografiske utfordringer Norge har i distriktene, og Nord-Norge spesielt. Dette er ikke distriktspolitikk, men en forsvars- og sikkerhetspolitisk utfordring som må være del av løsningen på den neste LTP for Forsvaret.

Det må tilrettelegges for at personellet kan bo og leve der Forsvarets avdelinger er, og skal operere. Vi ønsker å være gode vertskommuner og bidra positivt, men det må også på sentralt hold erkjennes at folk er god beredskap.

Midt-Troms, Sør-Troms og Ofoten er vertskap for alle Forsvarets våpengrener. Det er her de store fellesoperative øvelsene gjennomføres, og her Forsvaret daglig gjennomfører sine operasjoner. Regionen er vesentlig for Forsvaret av Norge, i dag og fremtiden.

Vi ønsker et nytt ambisjonsnivå for Forsvaret varmt velkommen. Energi, totalberedskap, demografi og nasjonal transportplan er eksempler på områder som vil ha betydning for rekruttering og beredskap i nord [1].

Forsvaret av Norge skjer i fremste rekke i nord. Styrkingen av Forsvaret i nord er avhengig av det sivile samfunns evne til å støtte. Vi ønsker et tett samarbeid for å bidra til å dekke Forsvarets og samfunnets behov. Beredskap må bygges i nord, der beredskapen skal brukes.

Harstad, 30 august 2023 Setermoen, 30 august 2023

Kari-Anne Opsal

Regionrådsleder

Hålogalandsrådet

Toralf Heimdal

Regionrådsleder

Midt-Troms rådet

Kommentarer til kommisjonens anbefalinger følger. Kommentarene følger forsvarskommisjonens struktur.

Kommentar til kommisjonens anbefalinger

1. Et bredt forsvarsforlik for Norge

«Forsvarskommisjonen foreslår derfor et nytt ambisjonsnivå for forsvarsevnen gjennom en satsing i tre samtidige løft: kritiske tiltak for å styrke Forsvarets egne evne; en nasjonal maritim satsing; og en helhetlig og langsiktig satsing på sikkerhet, forsvar og beredskap som gjør Forsvaret bedre i stand til å møte det teknologiske og geostrategiske skiftet. De tre parallelle løftene henger sammen og må påbegynnes samtidig.»

Forsvarskommisjonen foreslår et bredt forsvarsforlik som kan sikre langsiktige og forutsigbare rammer for Forsvarets utvikling.

Vi stiller oss bak kommisjonens vurderinger og anbefalinger for dette

taktskiftet.

2. Nye krav til styring, ledelse og ressursbruk

Forsvarskommisjonen peker på behovet for en tydeligere ledelse, og evne til god ressursbruk i forsvarssektoren og på tvers av sektorer. Kommisjonen anbefaler en rolleavklaring mellom etatsjefene der Forsvarssjefens (FSJs) stab styrkes for langsiktig og strategisk utviklingsarbeid. Dette fokus på å endre en fragmentert forsvarsledelse støttes.

Vurdering av operativ evne (VOE) nevnes spesielt. Slike krav til styring, ledelse og ressursbruk har de siste tiår gjennomgående betydd en nedbygging av Forsvarets operative og logistikkmessige ledelses- og støttestruktur, spesielt i Nord.

Operativ ledelse i nord må forsterkes og bygges videre

3. Styrking av Forsvarets egne evne

a) Umiddelbare tiltak for å styrke dagens forsvar

Forsvarskommisjonen anbefaler umiddelbare tiltak for å styrke dagens forsvar. Disse tiltak støttes, både når det gjelder å redusere sårbarheter, løfte beredskap, øke bemanning og å tilføre ammunisjon, reservedeler og forsyninger til operative avdelinger. Tradisjonen med å skyve investeringer eller kostnader ut i tid slik at en økning i praksis ikke skjer. Denne praksis i tidligere LTPer bør ikke videreføres.

Vi er enige med Forsvarskommisjonen om at det er behov for å starte styrkingen av Forsvaret umiddelbart.

b) En nasjonal maritim satsing

Den maritime satsingen må bety økt tilstedeværelse, herunder baser, i nord. Det russiske bastionsforsvaret må møtes i Nord med tilstedeværende fast stasjonerte styrker.

Marinen må styrkes i nord.

c) En helhetlig styrking av forsvarsevnen

Vi støtter den anbefalte helhetlige styrkingen av forsvarsevnen. Personell, materiell og EBA er viktig i denne styrkingen. Intereffektivisering og kostnadmessige kriterier må ikke svekke den operative evnen til Forsvaret.

Det bør etableres et forsvarsfond som kan bidra til at investeringer innen materiell og EBA kan iverksettes uavhengig av hva de årlige budsjetttrammer tillater. Årlige budsjetttrammer hindrer en rask økning av Forsvarets operative evne, en evne som krever materiell og EBA ved siden av personell. Investeringer innen materiell og EBA tar i dag normalt 8-12 år fra behov identifiseres til behovet er dekket. Denne sendrektighet er ikke tilfredsstillende i en *ny tid*, i en endret geopolitisk situasjon.

Et forsvarsfond vil sikre umiddelbar styrking av Forsvaret og en effektiv kobling av investeringer i EBA og materiell slik at materiellet kan tas i bruk når det kommer.

Forsvaret må få fokusere på å bygge sin operative evne, ikke utelukkende intereffektivisering.

d) Et helhetlig personell- og kompetanseløft

Forsvarskommisjonen peker på utfordringer med høy rotasjon av forsvarsansatte, og at stadig flere slutter i Forsvaret tidligere enn før. I Nord-Norge er mange stillinger midlertidig besatt av personell med lavere grad enn ønskelig. Dette påvirker forsvarsevnen.

Utfordringer med rekruttering er også en utfordring i våre regioner, det er kamp om hodene. Vi har felles utfordring vi gjerne samarbeider om.

Den demografiske utvikling krever en helhetlig tilnærming på tvers av sektorer for å lykkes. Folk er beredskap, for samfunn og for Forsvaret.

Vi støtter kommisjonens anbefaling om å analysere hvordan man kan tilrettelegge for og beholde allerede tjenestegjørende personell og rekruttere nye.. Vi mener også det er viktig å tilrettelegge for at forsvarsansatte bor nært operasjonsområdene.

Forsvaret har selv gjennomført flere analyser med anbefalinger på hvordan rekruttere og beholde personell. Utdanning og personlig oppfølging av den enkelte, muligheter for karriere og utdanning for hele familien og insentiver som lønn, gode boforhold, støtte til boliglån/-kjøp er av tiltak som har vist seg å bidra til å rekruttere og beholde. Dette må være del av et helhetlig personell- og kompetanseløft og Forsvaret kan lære av andre samfunnsområder.

Rekruttering og beholdperspektivet er en felles utfordring for Forsvaret og samfunnet rundt. Sammen kan vi finne de gode løsningene.

Som del av rekrutter- og behold perspektivet støttes et samarbeid rundt utdanning, som påpekt både i kommisjonens rapport og Svendsen rapporten (2020).[2] I dag er befals- og offisersutdanning sentralisert i sør. Erfaring viser at folk blir boende der de utdanner seg. Det betyr en vedvarende og forsterkende tendens der Forsvarets personell utdanner og bosetter seg i sør for så å pendle til nord. Denne trend må brytes.

Vi mener dialogen mellom sivile utdanningsinstitusjoner på alle nivå må styrkes. Videregående opplæring av fagarbeidere, teknisk fagskole og UiT[3] må utnyttes for å sikre det sivil-militære samarbeide og de synergieffekter dette kan gi.

Når Forsvaret nå skal utdanne flere for å dekke personellbehovet bør kapasitetsutvidelsen legges til Nord-Norge. Utdanning må også skje i operasjonsområdet.

Når forsvarer nå skal øke aktiviteten mener vi det er rett å legge en befalsutdanning til landsdelen. Dette for å styrke rekruttering, tilhørighet og beredskap.

Vi foreslår også en pilot for Krigsskolen i nord, slik politiet har gjort for sin utdanning i Alta. Vi har god erfaring med desentraliserte utdanninger og mener dette også kan vurderes for Krigsskolen. Dette skjer allerede i nord ut ifra UiT med f.eks. Studiesenteret Midt-Troms som eksempel. Desentralisert krigsskole har fungert tidligere, ved Krigsskolen Gimlemoen, tett knyttet til et sivilt utdanningsmiljø. Utdanning av offiserer, befal og ren fagskoleutdanning kan da skje der personellet bor og jobber. Det vil bidra til å redusere det store fraværet fra hjemmet mye av Forsvarets personell og dets avdelinger i dag lider under.

Folk må bo der Forsvaret skal være. Det er en felles utfordring som må løses sammen.

Forsvaret trenger folk. Folk er beredskap. Folk må derfor bo der Forsvaret skal være. Det er en felles utfordring som må løses sammen.

e) Tilrettelegge for bedre teknologiutnyttelse og industrisamarbeid

Svendsen utvalget sa det så sterkt at *Nord-Norge kan bli verdens fremste region for brukernær utvikling av teknologi og kompetanse som kan benyttes på tvers av flere sektorer og under krevende klimatiske forhold.*

Forsvarskommisjonen anbefaler å *i større grad innrette organisasjon, utdanning, kapasitet og kultur for systematisk innovasjon og bruk av ny teknologi.* Videre at det også bør vurderes *hvordan man på tvers av tradisjonelle sektorgrensene kan få til en felles, koordinert innsats for teknologiutvikling, strategisk planlegging og gjennomføring.*

Dette må også skje i Nord-Norge.

I dag er slik virksomhet etablert kun i sør av Nordland, primært på Øst- og Vestlandet. Det er i nord den operative virksomhet har sitt tyngdepunkt, med fellesoperative øvinger,

alliert tilstedeværelse med deres øving og trening.

Vedlikehold og logistikk som skal understøtte Forsvarets operasjoner må bygges i nord i langt større grad enn hva som er tilfelle i dag, innen alle våpengrener. Industrisamarbeid må etableres rundt de store investeringer som skal skje, slik vi ser rundt vårt nye artilleri der Bjerkvik er valgt som senter for kompetanse og utvikling. Norge er for langstrakt og kommunikasjonslinjene for sårbare til at vi kan risikere den operative evne ved ikke å ha understøttelsen nær der evnen skal brukes.

Forsvarets struktur må vedlikeholdes og utvikles der strukturen skal virke.

Kortreist logistikk gir mer operative evne og er bærekraftig. Det bidrar også til å bygge samfunnene som skal støtte Forsvaret. Samfunn som Forsvaret er avhengig av og som i dag ikke i stor nok grad utvikles i takt med Forsvarets behov. Hele Forsvaret må kunne understøttes i nord, både med vedlikehold, logistikk og med rett kompetanse. Dette gjelder både det norske Forsvaret og allierte på trening, øving og operasjoner i Nord.

Andre næringer, som olje- og oppdrettsindustrien, har allerede iverksatt en dreining til bruk og videreutvikling av lokalt og regionalt næringsliv. Forsvaret bør lære av disse. Utviklingen bør skje som knoppsskyting ut fra eksisterende næringsliv i nært samarbeide med tilstedeværende akademia, innovasjons- og utviklingsmiljøer. Pr dd behandler Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt og Forsvarsmateriell Nord-Norge som et deployeringsområde der all logistikk må bringes med fra utsiden.

Forsvarsbygg er eksempelet til etterfølgelse. Her utnyttes kunnskap om næringene samtidig som anbudskonkurransene brytes opp i fag, regionalt og lokalt slik at små og mellomstore bedrifter har mulighet til å konkurrere om kontrakter.

Den forsvarsindustrielle klyngen som mange etterspør og anbefaler i nord må favne geografisk bredt. Det er behov for understøttelse fra øst i Finnmark til og med Nordland

Statens innkjøpsmakt må brukes til å bygge beredskap, der beredskapen skal brukes. Beredskap og kompetanse må bygges i fred, i krise og krig er det for sent.

4. Styrking av sivilt-militært samarbeid og totalforsvaret

Vi er enig med Forsvarskommisjonen om at den *nye tid* som kommisjonen beskriver krever en styrking av sivilt-militært samarbeid.

a) Styrke håndteringen av sammensatte trusler

Vi anbefaler etablering av et ledelsessenter for totalberedskap i nord der alle relevante aktører er samlet for å håndtere sammensatte trusler. Det vil bidra til å bygge motstandsevne mot sammensatte trusler i en landsdel som i utgangspunktet har få ressurser tilgjengelig, store områder å dekke og store ressurser å forsvare.

b) Revitalisering av totalforsvaret

Totalforsvarets revitalisering siden Russlands annektering av Krim i 2014 og støtte til opprørskrig i Øst-Ukraina må fortsette.. Det offentlige ved statens forskjellige sektorer, fylke og kommuner er til nå trukket med i arbeidet med revitaliseringen. Det er også viktig å trekke med næringslivet og det frivillige i arbeidet. Totalberedskap må vi bygge sammen over tid.

Vårt anbefalte totalforsvars ledelsessenter må evne å se alle samfunnets elementer i sammenheng.

Næringslivets og industriens rolle i totalforsvaret bør tydeliggjøres og knyttes sterkere til strukturene for nasjonal beredskap og krisehåndtering. Et forbilde her er skipsfarten, der strukturene fra den kalde krigen fortsatt i noen grad er beholdt og videreutviklet. Dette gjelder også det frivillige Norge som sitter på store ressurser som må utnyttes også i

beredskap for statssikkerheten.

Næringslivet og det frivillige Norge må med i totalforsvaret.

Norske myndigheter må tydeligere beredskaps- og forsyningsbehovet i krise og krig. Kapasitetene som ligger i næringslivet og det sivile samfunnet kan bygges og nyttes ved behov. I dette ligger en ny tilnærming til sektorovergripende tenkning. Forsvaret har f.eks. behov for en velfungerende infrastruktur for å gjennomføre øving, trening og operasjoner. Det er ikke Forsvarets ansvar å sørge for gode veier, havner, jernbane og, energiforsyning for å nevne noen, men dette må utbedres hvis vi effektivt skal kunne forsvare landsdelen. Det er for lite og for dårlig infrastruktur til å kunne gjennomføre militære operasjoner av det omfang som forespeiles i kommisjonens rapport, med egne og allierte styrker.

Beredskap i totalforsvarssammenheng må være sektorovergripende og forpliktende.

Etablering av logistikkberedskap i nord bør bli del av revitaliseringen av Totalforsvaret. Spredt befolkning over store områder og utviklingen med sentralisert næringsliv tapper landsdelen for beredskap. *Just in time* fungerer bra når logistikken fungerer som den skal, *just in case* må ligge til grunn for Totalforsvarets etablering av beredskap.

Beredskap må bygges der den skal brukes, den må være sektorovergripende og forpliktende.

c) Forsvarets bidrag til samfunnssikkerhet

Vi er enige med Forsvarskommisjonen i at de dimensjonerende behov for Forsvaret i stort må være de militære behov.

Vi har lang og god erfaring i at Forsvarets kapasiteter kan støtte sivilsamfunnet ved behov, det forutsetter vi vil fortsette.

d) Forsvarets avhengighet av støtte fra det sivile samfunn

Forsvarskommisjonen beskriver godt Forsvarets behov for støtte fra det sivile samfunnet. Vi står klare til å bidra med å bygge og gi den støtten. Det er viktig å utnytte og videreutvikle det som finnes lokalt og regionalt når støtten skal bygges.

Norge har ikke råd til å bygge støtten eksklusivt for det militære, eller å bygge den utenfor landsdelen. Til det er det for mange positive effekter av å bygge evne og kapasitet der støtten skal gis.

Behov som skal dekkes i nord må også ledes fra nord. Forsvaret har etablert en desentralisert logistikkstruktur i Nord-Norge, uten myndighet eller ansvar til å koordinere lokalt og regionalt. Dette er sentralisert til Østlandsområdet. Det synes lite hensiktsmessig at et så viktig og altomfattende kompetanseområde skal fjernstyres fra en annen landsdel.

Kunnskap om lokale og regionale forhold er viktig i beredskapssammenheng, Forsvarets ledelse av beredskapsarbeidet, inkludert logistikkstøtte fra samfunnet, må forsterkes i nord.

Vi anbefaler derfor at Forsvarets operative logistikkledelse etableres i Nord-Norge, nært de ressurser den skal utnytte og de avdelinger den skal støtte.

Denne logistikkledelse vil kunne koordinere med det anbefalte ledelsessenter for Totalforsvaret. Slik vil både militære og sivile behov kunne sees under ett. I dag skjer dette på militær side ved FOH, mens det ikke er noe tilsvarende ledelselement på sivil side.[4] Dette er en mangel som snarest bør bøtes på.

Kommisjonens fokus på de rettslige forhold ved sivil støtte til militære operasjoner er viktige. Vi støtter også den gjennomgang av lover, forskrifter og regelverk.

Arbeidet med å etablere samarbeidsstrukturer bør allikevel kunne skje parallelt, ikke utsettes i påvente av det endelige juridiske resultat.

e) Styrke informasjon, kommunikasjon og kompetanse om sikkerhet, forsvar og beredskap

Vi er enige i behovet for styrking av landets motstandsdyktighet gjennom økt informasjon, kommunikasjon og kompetanse om sikkerhet, forsvar og beredskap. Vi anbefaler spesielt styrking av høyrere utdanning og forskning på området ved Universitetet i Tromsø.

5. Styrking av alliert og internasjonalt samarbeid

Vi ser positivt på alliertes på øving og trening i landsdelen, og vil gjøre vårt som godt vertskap for slik aktivitet. Vi støtter kommisjonens vurdering.

6. Avslutning

Vi ønsker mer aktivitet til nord, både gjennom tilstedeværelse, utdanning, samarbeid og innkjøp. Folk er beredskap og sammenhengen mellom det overnevnte vil kunne styrke bostedsattraktivitet og beredskap. Dette er ikke distriktpolitikk, dette er en forsvars- og sikkerhetspolitisk utfordring som må være del av løsningen på den neste LTP for Forsvaret og ser frem til videre samarbeid og dialog.

Regionrådene mener Forsvarskommisjonen har gjort gode vurderinger og støtter anbefalingene. Det er behov for en reell styrking av Forsvaret til en ny tid.

[1] Forsvarskommisjonen av 2021 (NOU 2023:14 Forsvar for fred og frihet), Forsvarssjefens militære råd, Totalberedskapskommisjonen (NOU 2023: 17 Nå er det alvor Rustet for en usikker fremtid), Demografiutvalget (NOU 2020:15 Det handler om Norge), Svendsen utvalget (2020), Energikommisjonen (NOU 2023: 3 Mer av alt – raskere) og Nasjonal transportplan.

[2]

<https://www.regjeringen.no/contentassets/374492dfae2f41a18f9b01e8678b468a/svendsen-utvalget--okt-evne-til-a-kombinere-menneske-og-teknologi.pdf>

[3] Universitetet i Tromsø

[4] FOH: Forsvarets operative hovedkvarter

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.